

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΤΜΗΜΑ
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ
& ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΕΥΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ**

Ερ. Φ.: 157

Ταχ. Δ/ση: Μπουμπουλίνας 20-22
Ταχ. Κώδ : 106 82
Τηλέφωνο : 2131322-362, 363, 368
Fax : 210-82.01.426
Email : atneke@culture.gr

**ΠΡΟΣ: Βουλή των Ελλήνων
Δ/ση Κοινοβουλευτικού Ελέγχου
Τμήμα Ερωτήσεων**
ΚΟΙΝ: 1. Βουλευτή κ. Χάρη Μαμουλάκη
2. Βουλευτή κα Αθανασία Αναγνωστοπούλου
3. Βουλευτή κ. Σωκράτη Βαρδάκη
4. Βουλευτή κ. Νίκο Ηγουμενίδη

Θέμα: Απάντηση στη με αριθμό πρωτοκόλλου 2613/7.3.2023 Ερώτηση με θέμα:
«Αναξιοποίητος παραμένει ο Λαβύρινθος της Μεσσαράς»

Σε απάντηση της με αριθμ. πρωτοκόλλου 2613/7.3.2023 Ερώτησης των Βουλευτών κ.κ. Χάρη Μαμουλάκη, Αθανασίας Αναγνωστοπούλου, Σωκράτη Βαρδάκη και Νίκου Ηγουμενίδη, σύμφωνα με τα στοιχεία που έθεσαν υπόψη μας οι αρμόδιες Υπηρεσίες και σε ό,τι αφορά το ΥΠ.ΠΟ.Α., σας γνωρίζουμε τα εξής:

Το υπόγειο λαξευτό σύμπλεγμα "Λαβύρινθος" βρίσκεται σε υψόμετρο 400μ. στους ορεινούς όγκους ΒΔ της αρχαίας Γόρτυνας σε απόσταση 1200μ. από τα όρια του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου Γόρτυνας (ΥΑ ΥΠΠΟ/ΑΡΧ/Α1/Φ23/16202/687/24-4-1987, ΦΕΚ371/Β/22-7-1987). Πρόκειται για πολυδαίδαλο αρχαίο λατομείο ασβεστόλιθου με μεγάλες αίθουσες, διαδρόμους και διακλαδώσεις που αναπτύσσονται σε έκταση 9.000 τμ. ενώ το συνολικό μήκος των διαδρόμων φτάνει τα 2,5 χιλιόμετρα. Το λατομείο σώζει σήμερα δύο εισόδους, μία στη νότια/νοτιοανατολική πλαγιά του λόφου (είσοδος Μεγάλου Λαβυρίνθου) και μία δεύτερη στη βόρεια πλαγιά (είσοδος Μικρού Λαβυρίνθου). Από το συγκεκριμένο λατομείο προέρχεται το δομικό υλικό που χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή σημαντικών μνημείων της αρχαίας πόλης της Γόρτυνας, ενώ πιθανολογείται ότι η χρήση του λόφου ως χώρος λατόμευσης ασβεστόλιθου και γυψόλιθου ανάγεται από τους μινωικούς έως τους νεώτερους χρόνους.

Όπως ανέφερα στην συζήτηση της υπ' αριθ. 799/24.5.2021 Επίκαιρης Ερώτησης στις 28.5.2021 στη Βουλή, στη διάρκεια της γερμανικής κατοχής οι στοές του λατομείου χρησιμοποιήθηκαν από τους κατακτητές του νησιού για την αποθήκευση όπλων και πυρομαχικών. Επιπλέον, μέσα στους χώρους του λατομείου, καθώς ήταν μια μεγάλη αποθήκη πυρομαχικών, υπάρχουν εγκαταστάσεις, όπως οι σιδηροτροχιές, για τη μεταφορά των πυρομαχικών, και διάφορα άλλα χαρακτηριστικά, τα οποία σε συνδυασμό με το δίκτυο των γερμανικών αμυντικών έργων της περιόδου που κατασκευάστηκαν, με αγγαρεία των κατοίκων της Μεσσαράς, συνιστούν ένα πολύ σημαντικό ιστορικό στοιχείο για την ευρύτερη περιοχή.

Κατά την υποχώρησή τους, τα γερμανικά στρατεύματα κατοχής, το 1945, ανατίναξαν την είσοδο, εγκλωβίζοντας τόνους πυρομαχικών στο εσωτερικό και προκαλώντας μερική καταστροφή του μνημείου. Το 1961, σύμφωνα με μαρτυρίες της εποχής, η πρωτοβουλία των

κατοίκων της περιοχής να αφαιρέσουν πυρομαχικά, είχε σαν συνέπεια την πρόκληση έκρηξης και το θάνατο τεσσάρων ατόμων.

Από τις αυτοψίες που διενεργήθηκαν στο Λαβύρινθο από την Εφορεία Σπηλαιολογίας και Παλαιοανθρωπολογίας, προκύπτει ότι το σπήλαιο έχει υποστεί μεγάλες καταπτώσεις από την αστάθεια του πετρώματος, λόγω της μορφολογίας του και κυρίως εξαιτίας της ανατίναξης των πυρομαχικών το 1945. Επίσης, εντοπίστηκαν από τους υπαλλήλους του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού πυρομαχικά διάσπαρτα, σε στοίβες ή θαμμένα κάτω από υλικά κατακρημνίσεων.

Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε απόπειρα έρευνας και μελέτης για την προστασία και την ανάδειξη του μνημείου από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού προϋποθέτει την στατική υποστήλωση του λατομείου και την απομάκρυνση των πυρομαχικών.

Αναφορικά με τον καθαρισμό του σπηλαίου από τα πυρομαχικά, διευκρινίζεται ότι ομάδα Ναρκαλιείας/TENΞ του 3ου Επιτελικού Γραφείου του Γενικού Επιτελείου Στρατού προχώρησε σε έρευνα και καθαρισμό μόνο των εισόδων του σπηλαίου, δεδομένου ότι όπως ανέφερε σε σειρά εγγράφων του (Φ253.8/43/363181/Σ.2976/5-11-99, Φ255.42/3/228791/Σ.32/10-1-2000) δεν είναι δυνατόν να εκκαθαριστεί το εσωτερικό του, επειδή «οποιαδήποτε εργασία στρατιωτικού προσωπικού εντός του σπηλαίου είναι επικίνδυνη λόγω της στατικής ανεπάρκειάς του και της αλλοίωσης των πυρομαχικών που είναι διάσπαρτα, σφηνωμένα στα τοιχώματα ή καταπλακωμένα». Τα ανωτέρω στοιχεία απέστειλε το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας στο ΥΠΠΟΑ στις 26.5.2021, ενόψει της συζήτησης στη Βουλή της της υπ' αριθ. 799/24.5.2021 Επίκαιρης Ερώτησης (υπ' αριθ. Φ.900α/45/17834/26.5.2021 έγγραφο ΥΠΕΘΑ).

Με την υπ' αριθ. 900α/3149/17866/7.07.2021 απάντηση του ΥΠΕΘΑ προς τη Βουλή, στην οποία αναφέρονται οι κ.κ. Βουλευτές, επισημαίνεται, εκ νέου, ότι το Τάγμα Εκκαθάρισης Ναρκοπεδίων Ξηράς έχει επιχειρήσει δύο φορές στην περιοχή (1999 και 2013) και ότι προκειμένου να επιχειρήσει ξανά απαιτείται η βεβαίωση για την ασφάλεια στατικότητας του σπηλαίου. Ως εκ τούτου, οποιαδήποτε ενέργεια ή αίτημα για εκκαθάριση του σπηλαίου βρίσκεται σε άμεση συνάρτηση με την στατική επάρκεια του λατομείου.

Στην παρούσα φάση, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ηρακλείου εξετάζει αίτημα της Σχολής Μηχανικών Ορυκτών Πόρων του Πολυτεχνείου Κρήτης για την καταρχήν χαρτογράφηση των θαλάμων, χωρίς φυσική παρουσία εντός των σπηλαίων, με τη χρήση μη επανδρωμένου οχήματος (drone), με κύριο στόχο την τρισδιάσταση απεικόνισή τους με τα διαθέσιμα λογισμικά. Τα αποτελέσματα της έρευνας, θα μπορούσαν στη συνέχεια να χρησιμοποιηθούν για τη μελέτη της ευστάθειας των θαλάμων του λατομείου, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς.

Η Υπουργός
Πολιτισμού και Αθλητισμού
ΛΙΝΑ ΜΕΝΔΩΝΗ

Εσωτερική Διανομή:

1. Γραφείο Γενικού Γραμματέα Πολιτισμού
2. ΓΔΑΠΚ
3. ΔΙΠΚΑ
4. ΕΦΑ Ηρακλείου
5. Εφορεία Παλαιοανθρωπολογίας - Σπηλαιολογίας